

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1208

av Lars-Arne Staxäng (M)

Ett mer transparent och effektivt skattesystem

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett mer transparent och effektivt skattesystem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att arbeta för minskat slöseri med skattepengar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att verka för mer synliga skatter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige betalar vi bland de högsta skatterna i världen. Dessvärre är medvetenheten om detta bland medborgarna låg, fler än 9 av 10 svenskar tror att de betalar lägre skatt än de faktiskt gör. Enligt en undersökning från Svenskt Näringsliv tror svenskarna att de betalar cirka 34 procent av sin inkomst i skatt, medan den egentliga skattesatsen är i snitt 52 procent. Ett gap på nära tjugo procentenheter alltså.

Detta är problematiskt ur flera synvinklar. Trovärdigheten för skattesystemet påverkas negativt på sikt när människor tror att de betalar betydligt mindre skatt än de egentligen gör. Den demokratiska debatten blir snedvriden när väljarna inte känner till hur mycket skatt de egentligen betalar. Det måste bli tydligare hur mycket skatt vi faktiskt betalar – och vad man då kan förvänta sig att få ut av den. Nuvarande skatteosynlighet gör att väljarna riskerar att överskatta hur mycket de får tillbaka av välfärden i stat, landsting och kommun. Tror man att man lägger cirka en tredjedel av sin inkomst i skatt och tycker sig få någorlunda tillbaka, så blir troligen bilden en annan när det handlar om hälften av inkomsten. Fler lär också fråga sig då vad ens skattepengar går till.

Det finns risk att uppfattas som marginellt för en vanlig skattebetalare om en kommun som exempelvis behöver fler förskoleplatser vill höja kommunalskatten med säg 50 öre. Om samma skattebetalare visste att denne redan lägger över hälften av sin inkomst på skatt är det sannolikt att fler skulle efterfråga effektiviseringsåtgärder inom kommunen före skattehöjningar. I nuläget är det tyvärr slentrianmässigt på många håll i landet så att en skattehöjning eller avgiftshöjning är det naturliga sättet att lösa en ny offentlig kostnad. Så ska det naturligtvis inte behöva vara. Med mer medvetenhet kring hur mycket skatt vi faktiskt betalar kommer också kunskapen om vad man då bör kunna förvänta sig att få tillbaka. Det demokratiska samtalet stärks och andra lösningar genereras än automatiska skattehöjningar, så som exempelvis effektivisering och krav på att kommunen inte ägnar sig åt annat än kärnverksamheten.

En annan aspekt i det hela är de, dessvärre, otaliga exempel på skatteslöseri som sker i landet. En kommun ska i första hand ägna sina resurser åt skola, vård och omsorg – och inte leka företagare som t ex anordna uppvärmda badsjöar, upplevelseparker eller för den skull industrietanoltillverkning. Skatteslöseri av denna sort bör beivras genom exempelvis vissa indragna statliga stöd under ett år. Först och främst ska skatter gå till välfärdens kärna. Det är ett rimligt krav att om vi betalar en av världens högsta skatter ska vi också få tillbaka en skola, vård, omsorg och infrastruktur i världsklass – men så är det inte idag. Därför behövs ett mer transparent och effektivt skattesystem, där väljarna förstår hur mycket skatt de betalar och ställer sina krav på det offentliga därefter. Skattenivån måste synliggöras så att denna hamnar i proportion till vad medborgarna kan förväntas att kräva av det offentliga. När fler får kännedom om hur mycket de betalar i skatt kommer olika former av skatteslöseri antagligen att möta mer protester.

Då omkring två tredjedelar av den offentliga verksamheten ligger hos landets kommuner borde någon form av kvalificerad utvärdering införas. Denna skulle årligen kunna granska till vad skattebetalarnas pengar används, om det har gått till på ett riktigt sätt och hur detta står i relation till resultaten och behoven i kärnverksamheterna. På detta sätt kan skatteslöseri undvikas och kommunerna kan utkrävas ansvar. En sådan ”revision” skulle också kunna premiera kommuner som arbetar för att på eget initiativ minska skatteslöseriet. Liknande kontrollsystem bör också införas i landstingen och för statliga verksamheter.

Även om vi idag har färre antal statliga myndigheter än för ett par år sedan så ligger antalet anställda där på ungefär samma nivåer. Det finns troligen betydande besparingar att göra på att slå ihop och effektivisera ett stort antal myndigheters verksamhet och

administration. En del myndigheter skulle kunna läggas ned, exempelvis genom avskaffad tv-avgift och nedläggning av Radiotjänst kan dessa skattepengar komma medborgarna till bättre användning i vården eller skolan. Detsamma gäller genom sammanslagning av mindre kommuner, här kan både innehållet i välfärden förbättras och administrationen bli effektivare.

Ytterligare ett sätt för att komma till rätt med skatteslöseri är att återinföra tjänstemannaansvaret. För en kommunal tjänsteman som fattat dåliga beslut eller slarvat med skattebetalarnas pengar finns idag bara ringa konsekvenser. Det är istället skattebetalarna som får ta smällen. Det är inte rimligt. Det måste finnas ett kontrollsystem i detta sammanhang. Tjänstemannaansvaret bör därför återinföras så att skattepengar används på det sätt det är tänkt, offentliga tjänstemän måste kunna avkrävas ansvar för sina beslut och bli föremål för disciplinåtgärder.

Ett bra exempel på att synliggöra skatter, men som dock inte förekommer överallt, är de företag som på medarbetarnas lönespecifikation faktiskt skriver ut arbetsgivaravgifterna. Då blir det enklare att se hur mycket av ens bruttointkomst som faktiskt försvinner i skatt. Fler borde uppmuntras till detta. Det skulle också vara positivt om kommuner och landsting på eget initiativ kan pedagogisera för sina invånare vad skatter och avgifter används till. Det bör också staten göra och jämföra med andra likvärdiga länder för att ta lärdom i hur man kan öka transparensen och minska skatteslöseriet. Det skulle inte bara öka trovärdigheten för skattesystemet men också bidra till att fler väljare får kunskap om hur mycket skatt de betalar och vad som då är rimligt att förvänta tillbaka samt till en debatt om vad det offentliga bör och inte bör lägga skattebetalarnas pengar på.

Det svenska skattesystemet behöver bli effektivare och mer transparent, komma till rätta med skatteslöseri samt bidra till att öka skattesynligheten.

Lars-Arne Staxäng (M)